

PROCESUL-VERBAL nr. 2
al Platformei de comunicare și cooperare între ANPCV și societatea civilă

28 martie 2025

mun. Chișinău

ora 13:00 – 15:00 (Guvernul Republicii Moldova, sala de ședințe, etajul 1)

Au participat:

Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (ANPCV):

Viorica ȚÎMBALARI	-	Directoare generală
Neli LELENCO	-	Directoare adjunctă interimară
Valeria BUSUIOC-FORTUNA	-	Consultantă în cooperare strategică și vizibilitate instituțională
Ecaterina BODEAN	-	Consultantă Serviciul de comunicare
Veronica PASTELA	-	Consultantă principală Serviciul asistență externă și managementul proiectelor

Experți:

Mariana BURUIANĂ	-	Expertă
Marin MAXIAN	-	Expert
Arina ȚURCAN	-	Expertă
Vadim VIERU	-	Expert

Societatea civilă:

Adriana ZASLAVET	-	Centrul de Reabilitare a Victimelor Torturii „Memoria” și membră a Platformei pentru Egalitate de Gen
Liliana ISTRATE	-	AO Centrul Internațional „La Strada”
Elena BÎRCA	-	Amnesty International Moldova
Ina COJOCARU	-	Asociația Obștească „Cartera”
Daniela JOSANU	-	Centrul de Drept al Femeilor
Nicolae SMÎNTÎNĂ	-	The Moldova Project
Iulia DROZDOV	-	Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului
Maria CRISTENCO	-	AO Ophelia

Societatea civilă cu participare on-line:

Alexandru GHEORGHIȘ	-	CNPAC
Diana ȚEBERNEAC	-	CNPAC
Natalia ROTARU	-	Asociația Obștească ADOR
Alexandru GRIBINCEA	-	Keystone Moldova

Asociația Femeilor Polițiste

CNPAC AMICUL

Ion OBOROCEANU

Cristina TRIBOI

Gabriela IORDAN

Ina CEPOI

Nicoleta MUNTEAN

Svetlana RUDCO

Natalia POSTOLACHI

- Centrul de Drept Căușeni
- Terre des hommes Moldova
- Institutum Virtutes Civilis
- Avocată
- Femei pentru Femei (W4W)
- Asociația Obștească CASMED

ORDINEA DE ZI:

1. Prezentarea propunerilor de modificare a cadrului legal (inițiativa legislativă numărul 70 din 06.03.2025)
Prezintă: Neli LELENCO, directoare adjunctă interimară a ANPCV
2. Discuții pe marginea proiectului de lege
3. Concluzii și pași de urmat

DESFĂȘURAREA ȘEDINȚEI

În debutul ședinței, *doamna Viorica Țîmbalari*, directoarea generală a ANPCV, a salutat participanții și le-a mulțumit pentru prezență, exprimându-și aprecierea pentru interesul și implicarea acestora.

Cu referire la subiectul nr. 1:

Dna Neli Lelenco a prezentat proiectul pentru modificarea unor acte normative, înregistrat cu inițiativa legislativă nr. 70 în Parlament. Proiectul este unul complex, punând în discuție, inclusiv, clarificarea modului de punere în executare a ordonanțelor de protecție. De asemenea, proiectul propune incriminarea femicidului și modificarea Codului de procedură penală, prin introducerea unor prevederi care să asigure desfășurarea urmăririi penale în regim de urgență. Tot în cadrul proiectului sunt prevăzute modificări care obligă organele competente să asigure protecția victimelor în situațiile în care agresorul este eliberat, reținut sau evadează din detenție. Se prevede, de asemenea, asigurarea acoperirii din bugetul de stat a costurilor aferente expertizelor judiciare efectuate în cazurile de violență prin modificările aduse Legii nr. 68/2016. Aspectele privind protecția copilului sunt tratate într-o altă inițiativă legislativă, iar o altă propunere legislativă distinctă se referă la protecția și egalitatea la locul de muncă.

Dna Viorica Țîmbalari a menționat că partea socială și prevederile ce țin de Codul muncii se află în responsabilitatea Ministerului Muncii și Protecției Sociale. În continuare, a propus să fie discutate toate aspectele legate de proiectul de modificare a legii. A invitat participanții să înceapă discuția, inclusiv pe cei conectați online, menționând că se poate continua fie conform agendei prezentate, fie în funcție de subiectele de interes pentru participanți.

Cu referire la subiectul nr. 2:

Dl Ion Oboroceanu a exprimat aprecierea față de propunerile prezentate, menționând că acestea sunt binevenite. Din perspectiva sa de avocat, a atras atenția asupra necesității de a analiza cu atenție

prevederile din Codul de procedură penală, în special în ceea ce privește obligația de informare a persoanei reținute, arestate, eliberate sau care a evadat. A sugerat ca, în afară de informare, să se includă în mod expres obligația de a explica măsurile de protecție existente. A subliniat importanța unei analize detaliate a cazurilor din Republica Moldova, în special a celor care s-au încheiat cu omucideri, pentru a identifica lacunele legislative și de aplicare. În multe dintre aceste cazuri, reacția instituțională a fost pasivă.

Dl. Oboroceanu a insistat asupra necesității unei abordări proactive, care să nu se limiteze la explicarea drepturilor victimei. A remarcat că simpla existență a unui ordin de restricție nu este suficientă dacă nu este urmat de măsuri suplimentare adecvate. De asemenea, a pledat pentru susținerea extinderii termenului de aplicare al ordinelor de restricție și a ordonanțelor de protecție, precum și pentru o implicare mai activă a tuturor actorilor relevanți. A încurajat participarea acestora la astfel de discuții și activități, inclusiv la nivel teritorial, subliniind că violența împotriva femeilor și violența în familie reprezintă o problemă gravă în Republica Moldova, cu un număr mare de cazuri, în special în regiuni.

În încheiere, a subliniat necesitatea unui cadru legal clar și aplicat în mod proactiv, exprimând convingerea că vor exista multe discuții și puncte de vedere diferite, dar că este esențial ca toți actorii implicați să colaboreze activ pentru eficientizarea aplicării legislației.

Dna Arina Țurcan a salutat participanții și a informat că, în cadrul ședinței Consiliului Național Coordonator (CNC) din ziua precedentă, a fost prezentată inițiativa Agenției de a elabora și pilota un sistem electronic de colectare a datelor și de raportare, care va permite inclusiv informarea victimei prin intermediul acestui sistem digital.

A menționat că, inițial, unele instituții intenționau să emită un aviz negativ asupra proiectului. Cu toate acestea, după ce a fost explicată funcționalitatea sistemului electronic și faptul că obligația de informare nu va reveni exclusiv Agenției Naționale a Penitenciarelor, ci va depinde de instituția care dispune eliberarea agresorului, poziția unora dintre instituții s-a modificat. Este de acord cu ideea includerii a unei prevederi privind informarea victimei. A propus ca, în această etapă, să fie introdusă obligația de informare a victimei în cazul evadării sau eliberării agresorului, urmând ca poliția să aplice metodologia prevăzută în Ordin, în funcție de riscul identificat.

A mai menționat că, în ședința CNC, s-a discutat și posibilitatea introducerii unor dispoziții tranzitorii până la operaționalizarea completă a bazei de date, care ar putea fi finalizată până la sfârșitul anului, urmând a fi pilotată pentru a-i verifica funcționalitatea. A încheiat afirmând că propunerile discutate vor fi incluse în documentul pregătit pentru consultările din data de 4 aprilie.

Dna Viorica Țîmbalari a exprimat acordul cu privire la organizarea întâlnirilor în teritoriu, menționând că acest tip de activitate a fost demarat deja anul trecut. În cadrul acelor întâlniri, accentul a fost pus pe colaborarea cu specialiștii în domeniul violenței bazate pe gen, implicați prin reforma „Restart”, care a dus la instituirea echipelor în cadrul ATAS-urilor și STAS-urilor.

Pentru anul curent, s-a propus ajustarea formatului acestor întâlniri, păstrând structura regională (centru, nord, sud), dar extinzând participarea și către alți specialiști din domenii relevante. În prezent se află în curs de consultare cu actorii interesați pentru a identifica cea mai eficientă formulă de desfășurare.

Întâlnirile de anul trecut au oferit perspective valoroase, în special din punct de vedere multidisciplinar. Astfel, acestea vor fi reluate în perioada următoare. De asemenea, s-a anunțat inițierea unui proces de evaluare a echipelor multidisciplinare, care va presupune, totodată, activitate în teren.

Dna Arina Țurcan a informat că sistemul va cuprinde doar datele despre victime, nu și despre agresori. În scurt timp, conceptul privind colectarea de date și setul de indicatori aferent vor fi publicate, urmând ca linkul de acces să fie transmis tuturor. În ceea ce privește baza de date referitoare la agresorii

familiali, aceasta reprezintă un proiect distinct de Hotărâre de Guvern, aflat în gestiunea Ministerului Afacerilor Interne, fiind vorba despre crearea unui registru specific. Baza de date dezvoltată de ANPCV va prelua de la MAI anumite date referitoare la agresori familiali, însă doar acelea care sunt strict necesare specialiștilor. Nu va fi transferat întregul set de date din registrul MAI, ci doar informațiile relevante pentru prevenirea și combaterea violenței în familie.

Interoperabilitatea sistemelor informatice va fi asigurată prin intermediul platformei M-Connect. Astfel, va fi posibil accesul și schimbul de date între instituții, inclusiv date provenite din asistența medicală primară, din sistemul penitenciar, și din asistența medicală – acolo unde sunt relevante pentru cazurile de violență.

Dna Daniela Josanu a solicitat clarificări privind reglementarea actelor de persecuție în proiectul de lege. A menționat că acestea sunt deja prevăzute în Codul contravențional și a întrebat dacă, odată cu includerea lor în Codul penal, se va elimina reglementarea contravențională. A sugerat includerea unei norme de abrogare sau alte dispoziții de corelare legislativă pentru a evita suprapunerile.

Dna Arina Țurcan a menționat că, în dispozițiile tranzitorii ale proiectului, este prevăzută abrogarea articolului relevant din Codul contravențional, odată ce modificările vor fi acceptate.

A explicat că, în actuala redactare, articolul din Codul contravențional este mult mai restrâns în ceea ce privește latura obiectivă a faptei, referindu-se exclusiv la „urmărirea” victimei. Prin contrast, noul articol propus în Codul penal extinde definiția actelor de persecuție, incluzând urmărirea prin mijloace digitale și alte forme de persecuție, care nu sunt acoperite în legislația contravențională actuală. Proiectul inițial propunea excluderea articolului 78¹, însă, în urma consultărilor, s-a decis păstrarea sa.

Dna Daniela Josanu a intervenit subliniind că, în forma actuală, articolul 78¹ din Codul contravențional nu oferă victimei niciun drept procesual, spre deosebire de prevederile din Codul penal. Victima nu are dreptul de a solicita accelerarea procesului și nici de a depune o solicitare în acest sens, ceea ce creează un dezavantaj juridic major.

Termenul de prescripție de 18 luni permite agresorului să tergiverseze dosarul până la expirarea răspunderii contravenționale. În plus, valoarea prejudiciului moral acordată de instanțe în baza art. 78¹ este foarte redusă în contrast cu despăgubirile în dosarele penale. A evidențiat și problema legată de persoanele cu tulburări psihice care comit acte de violență și pentru care nu pot fi aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical, ceea ce poate duce la escaladarea violenței până la fapte grave, cum ar fi omuciderea.

A subliniat ineficiența sancțiunilor prevăzute de Codul contravențional – munca neremunerată sau arestul nu pot fi aplicate eficient anumitor categorii de agresori (ex: persoane în etate), iar programele probaționale, deși prevăzute, nu sunt implementate în practică prin hotărârile judecătorești. Procesul contravențional nu oferă un cadru sigur pentru protecția victimelor și ar trebui revizuit pentru a asigura sancționarea reală a agresorilor, fie ar trebui să se meargă pe calea încriminării în Codul penal.

Dna Arina Țurcan a menționat că s-a invocat faptul că, în urma modificărilor din 7 septembrie 2024, termenul de prescripție se suspendă la transmiterea materialelor în instanță, ceea ce limitează posibilitatea eschivării de răspundere prin tergiversare. În situația în care victima este supusă în mod repetat violenței și faptele sunt încadrate doar ca contravenții, aceasta nu beneficiază de suport conform Legii 137 privind reabilitarea victimelor infracțiunilor. În practică, chiar și în cazurile în care instanța a dispus daune morale, acestea nu sunt achitate din lipsa mijloacelor financiare ale agresorilor.

A făcut referire la analiza cazurilor de femicid, din care reiese că, în majoritatea situațiilor, agresorii avuseseră sancțiuni anterioare în baza art. 78¹. Aceste observații au fost reflectate și în

recomandările formulate în cadrul evaluărilor SIDO și GREVIO, unde s-a sugerat necesitatea incriminării în Codul penal pentru a asigura o protecție reală a victimelor.

Dl Marin Maxian a menționat că abordarea actuală riscă să ducă la o tratare formalistă a fenomenului. În forma inițială a proiectului s-a propus excluderea atât a art. 78¹, cât și privind persecuția, considerând că includerea acestora în Codul penal este justificată. Violența psihologică, care este tot mai des întâlnită, ar trebui tratată exclusiv ca infracțiune, având în vedere efectele pe termen lung asupra victimelor. Menținerea actualei forme a art. 78¹, chiar cu posibilitatea obligării contravenientului la programe probaționale, nu oferă o protecție suficientă pentru victime.

Dl Ion Oboroceanu a subliniat importanța de a nu ne lăsa ghidați exclusiv de limitările instituționale, ci să ne raportăm prioritar la drepturile victimelor și la standardele internaționale, inclusiv cele ale CEDO. A făcut apel la toți actorii implicați să se consulte direct cu victimele, pentru a înțelege gravitatea reală a fenomenului. A propus ca expertizele medico-legale să fie acoperite inițial de stat, dar ulterior costul să fie suportat de făptaș, ca formă de asumare a responsabilității. Din experiență, procedurile durează mult prea mult, timp în care victima continuă să sufere.

Dna Liliana Istrate a subliniat că, în ciuda acestor întâlniri, legea nu funcționează așa cum ar trebui. Organizația La Strada intenționează să vină cu un aviz separat, care se va concentra în special pe dimensiunea digitală a violenței, o zonă în care organizația este activă și implicată în dezvoltarea soluțiilor. Abordările legale trebuie să fie actualizate pentru a răspunde noilor tipuri de abuzuri, cum ar fi sextortion (extorcarea sexuală) și hărțuirea sexuală, care nu se manifestă doar online, ci și în mediul offline. Instrumentele de eliminare a conținutului abuziv trebuie adaptate în funcție de grupul-țintă: ce funcționează pentru copii poate să nu fie potrivit pentru femei, și invers. În procesul de reglementare ar trebui implicați și actori relevanți, deoarece sunt detalii tehnice și de implementare ce necesită expertiză.

Dna Adriana Zaslaveț a intervenit subliniind că în cadrul platformei se lucrează deja la un aviz, la fel și în cadrul Coaliției, unde există un draft în pregătire. Ea a adus în discuție îngrijorarea legată de lipsa unui mecanism clar prin care victima să fie informată atunci când agresorul este eliberat, mai ales în cazurile în care aceasta își schimbă locul de trai. Se ajunge în situații periculoase în care victima se trezește cu agresorul la ușă, iar autoritățile susțin că nu știu unde se află acesta. Deși este propus ca expertiza medico-legală și psihiatrică să fie acoperită din bugetul de stat, în practică acest lucru depinde de polițist. Acest detaliu trebuie clarificat pentru ca victimele să poată beneficia real de sprijinul promis.

Dna Viorica Țîmbalari a explicat că, în urma evaluării experților GREVIO, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a solicitat elaborarea unui raport de compatibilitate între recomandările GREVIO și proiectul transmis Parlamentului. Acesta a fost consultat inclusiv cu un expert din partea Consiliului Europei. Concluzia generală a fost că documentul este aliniat la directivele europene, în contextul procesului de armonizare legislativă odată cu integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană. Proiectul este elaborat în spiritul Convenției de la Istanbul. A ridicat două subiecte sensibile pe care ar dori să fie discutate: excluderea obligației de raportare a violenței sexuale și reticența privind incriminarea femicidului în Codul Penal, chiar dacă acesta a fost deja menționat în Legea 45.

Dna Liliana Istrate a menționat că în mai multe țări raportarea obligatorie în cazurile de violență sexuală este deja o practică, însă există și un curent de gândire în rândul organizațiilor și experților care încearcă să renunțe la această obligativitate, în special în baza recomandărilor GREVIO. A atras atenția asupra între protejarea victimei și respectarea dreptului acesteia de a decide dacă dorește sau nu să raporteze cazul. Deși legislația actuală impune raportarea obligatorie nu doar pentru medici, ci pentru toți profesioniștii - accentul public este pus mai ales pe cadrele medicale, pentru că victimele se adresează

adesea întâi lor. Din perspectiva organizației pe care o reprezintă, care gestionează serviciul integrat regional din Ungheni, a explicat că atunci când o victimă ajunge direct la serviciu, fără redirectionare, obligația de a raporta rămâne, ceea ce intră în conflict direct cu ideea de confidențialitate și siguranță pentru victimă. Din această cauză, multe victime aleg să plece, ceea ce pune în pericol accesul lor la sprijin.

Dna Viorica Țîmbalari a împărtășit o experiență din New York, unde sistemul de conservare a probelor în cazurile de violență sexuală funcționează foarte eficient. Deși inițial se credea că acest sistem ar fi costisitor, în realitate nu este — se utilizează kituri simple, din carton, în care sunt păstrate haine, obiecte sau alte probe. Se colectează în spitale sau clinici, apoi sunt transferate într-un spațiu special amenajat. În acest sistem victimele nu sunt obligate să raporteze imediat fapta.

La nivel național, în prezent, doar Centrul de Medicină Legală are competența de a preleva astfel de probe, ceea ce limitează accesul rapid și eficient al victimelor la sprijin. Lipsesc reglementările clare, instruirea personalului medical și kiturile necesare. Se va realiza un studiu pentru a evalua dacă victimele evită să solicite asistență medicală din cauza fricii de a fi raportate. În prezent nu există nicio reglementare care să impună sancțiuni personalului medical în cazul în care nu raportează un caz de violență sexuală.

DI Ion Oboroceanu din punctul său de vedere, raportarea trebuie să fie obligatorie. Trebuie să ne asigurăm că principiul confidențialității este respectat strict. Un alt aspect important este referirea victimei de la un serviciu la altul — acest proces trebuie să fie rapid și eficient. De multe ori, victimele nu acceptă ceea ce li s-a întâmplat, iar felul în care noi, specialiștii, reacționăm, influențează profund modul în care ele înțeleg situația și dacă vor avea încredere să colaboreze. Victima să nu fie revictimizată. Confidențialitatea înseamnă, pentru victimă, siguranța că atunci când vine la noi, nu va fi expusă. Dacă lucrăm corect victimele vor veni singure, vor căuta ajutor, iar agresorii vor fi trași la răspundere. Raportarea trebuie să fie obligatorie, dar în paralel, fiecare dintre noi, ca specialist, trebuie să fie responsabil.

Cu referire la subiectul nr. 3:

Dna Viorica Țîmbalari a menționat că la ultima ședință s-a discutat despre redirectionarea de 2% din impozitul pe venit și despre subiectul serviciilor sociale — mai exact, procesul de acreditare al centrelor de plasament. S-a remarcat atunci că unele dintre aceste centre nu dispun de standarde specifice care să le permită participarea la procedurile de achiziție publică. A menționat în calitate de pași de urmat:

1. *Solicitarea unei întruniri comune cu MMPS:* va fi adresată o solicitare către Ministerul Muncii și Protecției Sociale pentru organizarea unei întruniri comune;
2. *Analiza creșterii alocării procentuale:* se va continua să analizăm posibilitatea de a crește procentul de alocare de la 2% din impozitul pe venit.

În încheiere, Directoarea benerală a ANPCV, *Viorica Țîmbalari*, a mulțumit tuturor pentru implicare și colaborare. A manifestat aprecierea pentru susținerea constantă a partenerilor și a colegilor care au lucrat la acest proiect. Este esențial ca fiecare să rămână dedicat implementării eficiente a acestui proiect legislativ, iar doar printr-un efort comun se va reuși de adus schimbările dorite în sprijinul victimelor.

Directoare generală

Viorica ȚÎMBALARI



Ex.: Veronica Pastela
Tel.: 022-822-094
veronica.pastela@anpcv.gov.md

PROCESUL VERBAL NR. 1

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015

2015